

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K právu jiných osob nahlížet do spisů ve smyslu § 65 odst. 1 in fine trestního řádu

Právo nahlížet do spisů vedených o řízení je významným procesním právem a zároveň institutem, který je výslovně zakotven v mnohých procesních předpisech – ať už je upraven v rámci občanského soudního řízení, správního řízení, daňového řízení nebo právě v rámci řízení trestního, o němž níže pojednává tento článek. Stěžejní otázkou tohoto příspěvku bude vymezení pojmu „jiné osoby“ dle ustanovení § 65 odst. 1 in fine trestního řádu, které (také) mohou za zákonem stanovených podmínek nadepsané právo využívat.

Obecně k právu nahlížet do spisu

Jedná-li se o trestní řízení, představuje právo osob (nikoliv nutně výslovně) vyjmenovaných v § 65 odst. 1 zákona č. [141/1961](#) Sb., trestní řád, v platném znění (dále též jen „**trestní řád**“ nebo „**tr. ř.**“) významné procesní oprávnění, které je zároveň jednou ze základních složek práva na obhajobu ve smyslu ust. § 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, a které stanoví, že obviněný má právo, aby mu byl poskytnut čas a možnost k přípravě obhajoby a aby se mohl hájit sám nebo prostřednictvím obhájce. Institut nahlížení do spisu pak představuje nástroj poskytující obviněnému (resp. jeho obhájci) možnost přípravy obhajoby, jelikož jeho realizace zajišťuje, že ten subjekt, o jehož právech se jedná, je informován o skutkovém základu, který tvoří či bude tvořit podklad pro rozhodnutí příslušného orgánu, a zároveň mu umožňuje, aby mohl uvažovat o nejvhodnějším procesním postupu, včas a náležitě činil potřebné kroky (podával návrhy, vyjádření, opravné prostředky, žádosti apod.). Omezení tohoto základního práva je poté možné pouze tehdy, jsou-li přítomny závažné důvody (srov. např. § 65 odst. 2 tr. ř. a v něm zakotvená možnost OČTŘ odepřít[1] nahlížení do spisu) a za předpokladu, že je takové omezení náležitě odůvodněno.[2] S uvedeným poté jistě souvisí právo obviněného, aby mu byl ze strany příslušného orgánu činného v trestním řízení poskytnut dostatečný, avšak zároveň přiměřený (vzhledem k povaze konkrétního řízení, např. s ohledem na počet obviněných, rozsah spisu apod.) čas ke studiu spisu vzhledem k požadavku na procesní korektnost při výkonu práva na řádnou obhajobu.[3] Pokud by bylo nahlížení do spisu umožněno toliko v nedostatečném časovém rozsahu, je třeba dovodit, že nahlížení nebylo umožněno vůbec.[4] Např. ani administrativní obtíže na straně OČTŘ nemohou být přičítány k tíži osobě oprávněné do spisu nahlížet.[5]

SEDLÁČEK VACA & SPOL.
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ · LAW OFFICE · RECHTSANWALTSKANZLEI

Z hlediska **rozsahu výkonu práva nahlížet do spisů** nepodává trestní řád bližší specifikaci, pouze uzavírá, že je možno nahlížet „do spisů“, a dále uvádí z takto obecně formulovaného pravidla výslovné výjimky (§ 65 odst. 1 věta první tr. ř.). Rozhodovací praxe Ústavního soudu však blíže upřesnila, že okruhu oprávněných subjektů (pozn.: některé z nich pouze za splnění dalších podmínek, k tomu viz níže) musí být příslušnými orgány činnými v trestním řízení umožněno nahlédnutí do všech písemných částí materiálů, tvořících spis, tj. do trestního spisu včetně

příložených dokladů, listin, věcí doličných a dalších příloh, např. nosičů informací (CD, flash drive apod., na kterých je uložen pořízený zvukový záznam tvořící součást spisového materiálu[6]). Pod pojem „spis“ však v tomto kontextu nepatří materiály, které jsou toliko vnitřními (interními) pomůckami a pracovními materiály orgánů činných v trestním řízení, které typicky obsahují jen opisy ze základního trestního spisu.[7] Mezi uvedené lze zařadit tzv. sběrné spisy, vedené u odvolacích soudů nebo u Nejvyššího soudu v řízeních o dovolání či o stížnosti pro porušení zákona, nebo tzv. dozorové spisy státního zástupce.[8] V případě posléze zmiňovaných (dozorových) spisů je však třeba doplnit, že informace, které jsou v nich uvedeny, mohou být poskytovány v režimu zákona č. [106/1999](#) Sb., o svobodném přístupu k informacím, ovšem při aplikaci zákonných omezení, jejichž zákonnost spadá do posouzení příslušnými správními soudy.[9] [10] Samotné nahlížení do spisu v sobě obsahuje též možnost činit si výpisky a poznámky (zcela na úvaze oprávněných osob, přičemž není zakotvena povinnost tyto zápisky předkládat ke kontrole) nebo pořizovat na vlastní náklad kopie (části) spisu. Citované právo však nezahrnuje možnost zapůjčení spisu (byť jen pro opatření kopií).[11]

Jak bylo již shora uvedeno, zásadní otázkou spojenou s popisováním procením právem je, **jakému okruhu osob** se toto právo přiznává. Ustanovení § 65 odst. 1 tr. ř. výslovně zmiňuje dvě skupiny oprávněných - v první řadě obviněného, poškozeného, zúčastněnou osobu, jejich obhájce a zmocněnce (tj. strany a jejich zástupce, jejichž právo je odvozováno z výkonu práv ze zastoupení), dále sem patří zákonný zástupce nebo opatrovník obviněného, poškozeného nebo zúčastněné osoby, jestliže tyto osoby nejsou plně svéprávné nebo je-li jejich svéprávnost omezena. Druhou skupinu pak tvoří zákonem blíže nevymezené **jiné osoby** (dále též jen „**jiná osoba**“ či „**jiné osoby**“), jejichž okruh je buď dovozován z trestního řádu (např. § 73 odst. 1 písm. a), § 142, § 247 odst. 2 tr. ř. apod.) či např. ze zákona č. [218/2003](#) Sb., o soudnictví ve věcech mládeže (např. § 72), doktrínou anebo judikaturou vyšších soudů. Výkladu rozsahu a obsahu právě citovaného pojmu se budeme věnovat v následujících řádcích.

K pojmu „jiná osoba“ dle § 65 odst. 1 trestního řádu

Jak již bylo shora uvedeno, trestní zákony (srov. § 110 trestního zákoníku), trestní řád ani jiný předpis nepodává určitý nebo uzavřený okruh oprávněných subjektů, spadajících pod jiné osoby dle § 65 odst. 1 tr. ř. Co však trestní řád výslovně stanoví je, že právo těchto jiných osob je **omezeno** tím, že k nahlížení potřebují předchozí **souhlas** předsedy senátu, státního zástupce či policejního orgánu, a dále tím, že do spisu mohou nahlížet pouze v **omezeném rozsahu**, tj. jen pokud je to třeba k uplatnění jejich práv.

Jedná-li se o souhlas vymezených orgánů činných v trestním řízení s nahlížením jiných osob do spisu, představuje tento obligatorní podmínku pro to, aby k nahlížení samotnému mohlo dojít. Vydání souhlasu podléhá úvaze příslušného OČTŘ, jimž je poskytnuta určitá míra volnosti v rozhodování o tom, zda poskytnou souhlas s realizací (výkonem) nahlížení do spisu či nikoliv. Významným hlediskem při posuzování, zda souhlas udělit či nikoliv, je existence skutečné a závažné potřeby jiných osob k nahlédnutí do spisu, vykládané v souvislosti s povahou a rozsahem uplatnění práv jiných osob v konkrétních situacích, která by odůvodňovala umožnění nahlížení do spisu. Orgány činné v trestním řízení by v rámci diskrece v povolování nahlížení do spisu měly v každém případě zvažovat též to, zda nehrozí zneužití takového práva, tedy takový jeho výkon, který by vedl k právně nedůvodné újmě jiné osoby či veřejného zájmu. Nutno však dodat, že by k odmítnutí udělení souhlasu k nahlížení do spisu mělo ze strany OČTŘ dojít jen tehdy, pokud takové nebezpečí bude reálné. I v případě, že potřeba nahlížení jiné osoby do spisu bude shledána důvodnou (tj. pro odůvodněné uplatnění práv této osoby) a podmínky pro její nahlížení do spisu splněny, je možné, aby státní zástupce či policejní orgán nahlížení do spisů ze závažných důvodů (např. konkrétní možnost ohrožení, popř. zmaření výsledků přípravného řízení, zejména koluzním jednáním obviněného, nebo

okolnost, že v konkrétní věci bude třeba poškozeného vyslechnout jako svědka a že by nahlédnutím do spisů (všech nebo jen jejich částí) mohla být snížena hodnota tohoto důkazu, který má v konkrétním případě přispět k řádnému objasnění věci[12]) odepřely za podmínek stanovených § 65 odst. 2 tr. ř. Rozhodovací praxe je též ustálena v názoru, že za situace, kdy koliduje oprávněný zájem státu na účinném postihu kriminality - resp. jiné důležité společenské a individuální zájmy - s právem obviněného na obhajobu, připouští právní úprava, jakož i trestně-procesní teorie i praxe, dočasné omezení práva na nahlížení do spisů v přípravném řízení (typicky ve fázi bezprostředně po zahájení trestního stíhání, kdy probíhá prvotní vyhledávání důkazů a zjišťovány základní obrysy skutkového stavu, a kdy je významné riziko maření vyšetřování ze strany obviněného).[13] K možnosti uvedené diskrece orgánů činných v trestním řízení se vyjádřil též Ústavní soud[14], který dovedl, že možnost odepřít nahlížení „nelze vykládat jako ničím neomezenou diskreční pravomoc“, ale tato naopak musí být vždy podložena existencí řádných důvodů, vyvažujících znemožnění snahy jiných osob dle § 65 odst. 1 tr. ř. o prosazení jejich legitimních zájmů (např. výkonu jejich obrany v soudním řízení).

Na otázku potřeby jiné osoby nahlížet do spisu je dle našeho názoru nutno pohlížet tak, že v daném případě dochází ke kolizi práva na nahlížení do spisu jinou osobou a zásady, že přípravné řízení trestní je neveřejné. Prolomení posléze uvedené zásady je možné v případě jiných osob pouze na základě předchozího souhlasu, a to, jestliže tyto jiné osoby potřebují nahlédnout do spisu proto, že je to třeba k uplatnění jejich práv. Onu potřebu uplatnění práv jiné osoby (jakožto předpoklad pro nahlížení do spisu) však nelze vykládat tak, že by měla být za všech okolností spojována výlučně s postavením dané jiné osoby toliko v trestním řízení. To znamená, že komukoli může v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán udělit souhlas k nahlédnutí do spisů, pakliže je to náležitě opodstatněno využitím možnosti realizace jemu příslušejícího subjektivního práva, byť i mimo-trestního. Jde totiž o uplatňování existujících subjektivních práv způsobem, které objektivní právo svým subjektům dovoluje a k němuž je opravňuje, zejména individuálních občanských práv. Uplatněním práva je typicky učinění právního jednání směřujícího k ochraně ohroženého či poškozeného subjektivního práva prostřednictvím mechanismů státního donucení (a to např. zahájením občanského soudního řízení podáním žaloby - k uvedenému též srov. níže).[15] Je však třeba poukázat na skutečnost, že v případě většiny okolností se zřejmě uplatní závěry Ústavního soudu, který dovedl, že podmínkou umožnění nahlížení do spisu je, „pokud je toho třeba k uplatnění (...) práv (...) osoby disponující dalšími právy v daném trestním řízení. Pokud je totiž obsah spisu potřeba k uplatnění práv v jiném soudním řízení, tedy zejména jako důkaz, pak nic nebrání tomu, aby byl pro účely takového jiného řízení zčásti anebo jako celek vyžádán (§ 78 odst. 1 trestního řádu, § 129 odst. 2 občanského soudního řádu).“[16] Judikatura Ústavního soudu se posléze k této věci vyjádřila znovu, tentokrát ve vztahu k nutné přítomnosti legitimního důvodu pro odmítnutí nahlížení do spisu (srov. též níže), když dovedla, že potřebou jiné osoby pro nahlížení do spisu může být též snaha o prosazení jejich zájmů, spočívajících např. ve vymožení občanskoprávního nároku souvisejícího s předmětem řízení. Prokáže-li pak taková jiná osoba existenci oprávněného zájmu na nahlédnutí do spisu, musí orgány činné v trestním řízení obzvláště přesvědčivě ozřejmit, z jakého důvodu nelze nahlédnutí do spisu umožnit. Naplnění uvedených závěrů ze strany orgánů činných v trestním řízení či soudu v případném občanskoprávním řízení by mělo spravedlivým a přiměřeným způsobem zajistit, aby jiná osoba nebyla v případném civilním řízení znevýhodněnou stranou.[17]

Jiné osoby tuto potřebu nahlédnout do spisu musí prokázat a kvalifikovaným způsobem vymežit[18], přičemž pokud tak učiní, lze jim odepřít nahlížení do spisu pouze na základě legitimního důvodu (např. ochrana utajovaných skutečností, ochrana svědků apod. - srov. též shora) - pouhý paušální odkaz na ust. § 65 odst. 1 tr. ř. jakožto důvod pro odepření nahlížení nepostačuje.[19] V případě, že k odmítnutí (odepření) ze strany příslušného OČTŘ dojde, je právem dotčené osoby podat žádost státnímu zástupci, aby tento urychleně přezkoumal důvody, pro které bylo nahlížení odepřeno (§ 65 odst. 2 in fine tr. ř.). V tomto bodě je nutno dodat, že tato žádost nepředstavuje opravný prostředek (nelze ji např. podřadit pod stížnost), ale patří mezi tzv. jiné procesní úkony, jimiž se lze domáhat

určitých práv, nápravy vad, modifikace rozhodnutí či opatření orgánu činného v trestním řízení. Důvodem je, že trestní řád obsahuje taxativní výčet opravných prostředků [§ 141 a násl., § 245 a násl., § 265a a násl., § 266 a násl., § 277 a násl., § 314g tr. ř.], mezi něž tato žádost nepatří. I přes zjevnou legitimitu obvyklých důvodů pro odepření nahlížení je třeba uzavřít, že takový postup OČTŘ by neměl být častým jevem.[20] Důležitým závěrem je též to, že pokud po podané žádosti i nadále ze strany OČTŘ odmítáno udělení souhlasu s nahlížením jiné osoby do spisu, není udělením nesouhlasu založena překážka věci rozhodnuté (rozsouzené)[21], neboť jiné osobě nebrání nic, aby podala žádost opakovaně (tj. znovu), přičemž není vázána původně uváděnými důvody, a neuplatní se ani zásada *ne bis in idem*. [22]

Lze proto dovodit, že jinou osobou bude především osoba, jejíž potřeba nahlédnout do spisu je odůvodněná uplatněním jejích práv přímo vyplývajících z jejího postavení v trestním řízení. V úvahu přicházejí v prvé řadě **osoby, které mohou podat ve prospěch obviněného řádný opravný prostředek nebo návrh na povolení obnovy** (srov. § 142 odst. 2 tr. ř. v případě stížnosti, § 274 odst. 2 věta první tr. ř. ve vztahu k odvolání, či § 280 odst. 3 tr. ř. ve věci návrhu na povolení obnovy, popř. § 72 zákona o soudnictví ve věcech mládeže, jedná-li se o orgán sociálně-právní ochrany dětí, zákonného zástupce, opatrovníka či obhájce, kteří mohou ve prospěch mladistvého podávat opravné prostředky[23]), to vše za předpokladu, že je výkon práva na nahlížení do spisu nezbytný k podání daného opravného prostředku. Uvedené oprávnění vyjmenovaných osob představuje jednu ze složek práva na spravedlivý proces, když v omezeném rozsahu náleží právo nahlížet do spisu ve smyslu § 65 odst. 1 tr. ř. i těmto subjektům. Právě toto relativně samostatné procesní právo (možnost podat ve prospěch obviněného opravný prostředek) zahrnuje mimo např. práva na přístup k soudu, na reálnou účast v řízení, práva být informován o jeho průběhu či práva na kontradiktorní projednání návrhu též právo nahlížet do spisu.[24]

Doktrína dále dovozuje, že mezi jiné osoby, které jsou oprávněny nahlížet do spisu, patří též **osoby odlišné od obviněného, které žádají vyjmutí věci ze zajištění** (§ 48 odst. 2 tr. ř.)[25], **zájmová sdružení občanů nebo důvěryhodná osoba nabízející jako náhradu vazby převzetí záruky za další chování obviněného a za to, že se na vyzvání dostaví k soudu** (§ 73 odst. 1 písm. a) tr. ř.)[26], dále např. **majitelé zajištěných peněz na účtu u banky nebo jiného subjektu, který vede účet pro jiného, včetně dalších případů upravených v § 79b, a dále i majitelé cenných papírů** (§ 79a - 79c tr. ř.) [27] [28], či ředitel věznice a zástupce **zájmového sdružení občanů, pokud navrhnou podmíněné propuštění z trestu odnětí svobody** (§ 331 odst. 1 a 2 tr. ř.).

Okruh jiných osob byl dále rozšiřován rozhodovací praxí vyšších soudů. Judikatura tak dovodila, že postavení jiné osoby v trestním řízení náleží i osobě **podezřelé** či **podezírané**. Je však zároveň nutno doplnit, že těmto osobám není oprávnění nahlížet do spisu přiznáváno automaticky (bez dalšího), jelikož toto jejich postavení není samo o sobě dostačujícím důvodem pro umožnění nahlížení, ale je nutné, aby tyto osoby unesly břemeno tvrzení ohledně potřeby nahlédnout do spisu k uplatnění svých práv. Podezíraným či podezřelým, do jejichž základních práv a svobod bylo v průběhu trestního řízení významným způsobem zasaženo, zásadně náleží právo bránit se proti nezákonným či nesprávným rozhodnutím a podkladům k nim, jež vedly k zásahu do základních práv a svobod, přičemž k takové obraně patří - za předpokladu naplnění shora uvedené podmínky - i právo nahlížet do policejního spisu.[29] Uvedené pak platí tím spíše za situace, kdy se jedná o osobu, která byla vedena orgány činnými v trestním řízení jako podezřelá a její trestní věc byla následně odložena. Tato je tedy jinou osobou dle § 65 odst. 1 tr. ř., a to za podmínky, že v průběhu daného trestního řízení došlo k zásahům do jejich základních práv či svobod a hodlá uplatňovat ve vztahu k těmto zásahům své právo v předepsaném právním řízení (např. řízení na náhradu škody či nemajetkové újmy, podání podnětu k zahájení kárného řízení, podání trestního oznámení atd.).[30]

Obdobně se judikatura staví k oprávnění **svědka**. Ústavní soud dovodil, že „*neexistuje na úrovni*

podústavního práva nárok svědka, pokud není současně v postavení poškozeného, na znalost obsahu spisu, a tím spíše ani nárok na pořizování kopií nebo dokonce na vydání stejnopisu jeho části. (...). V případě ustanovení § 65 odst. 1 alinea ultima trestního řádu, podle nějž mají ve vztahu ke spisu oprávnění jiné osoby, pokud je toho třeba k uplatnění jejich práv, jedná se o osoby disponující dalšími právy v daném trestním řízení.”[31]

Mezi jiné osoby mající právo na nahlížení do spisu patří též **rodiče** v rámci vyšetřování **úmrtí jejich dítěte**. V tomto duchu judikoval Ústavní soud, že v případě rodičů, domáhajících se nahlédnutí do odloženého vyšetřovacího spisu obsahujícího informace o příčině úmrtí jejich nezletilého (novorozeného) dítěte z pozice těchto jiných osob, je třeba ust. § 65 odst. 1 tr. ř. vykládat také prizmatem zvláštní ochrany rodičovství ve světle čl. 32 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a dalších mezinárodněprávních závazků. Oprávnění rodičů nahlédnout do trestního spisu, týkajícího se jejich nezletilého dítěte, v pozici jiných osob je osvědčeno již ze samotné podstaty zvláštní ochrany rodičovství, netřeba tvrdit konkrétní dotčená práva v rámci žádosti o nahlížení do spisu.[32]

Při splnění zvláštních podmínek lze za jinou osobu považovat též **orgány veřejné moci (státní orgány)**. Obecně je sice vymezeno, že ve smyslu § 65 odst. 4 tr. ř. jsou orgány činné v trestním řízení povinny umožnit orgánům veřejné moci nahlížet do spisu tehdy, pokud to tyto potřebují v souvislosti s výkonem pravomoci a působnosti, pokud jim realizaci takového oprávnění (nahlížení do spisu) umožňuje zvláštní právní předpis.[33] Právo nahlížet do spisu v takovém případě nepodléhá souhlasu OČTŘ. V tomto ohledu nelze orgány veřejné moci považovat za jiné osoby dle § 65 odst. 1 tr. ř. Není však vyloučena možnost, že by orgán veřejné moci byl v postavení jiné osoby uvedené v § 65 odst. 1 tr. ř., bude-li hájit svá subjektivní práva, například pokud by jako právnická osoba veřejného práva vstupoval do soukromoprávních vztahů[34], případně by hájil svá práva a zájmy v trestním řízení, například v pozici poškozeného, zúčastněné osoby, v postavení analogickém pozici zúčastněné osoby - v případě majitele účtu, zaknihovaných cenných papírů atd. Lze proto dovodit, že se toto právo nahlédnout do spisů bude vztahovat i na něho, neboť má stejné právní postavení jako ostatní subjekty, tj. (jiné) fyzické osoby či právnické osoby.[35]

Do skupiny jiných osob lze dále zařadit **znalce**, ovšem též pouze za splnění dalších podmínek. Podle ustanovení § 107 tr. ř., který upravuje přípravu posudku znalce, může za určité situace do spisu nahlédnout také znalec, a to v případě, že je to pro něj potřeba k podání posudku. Znalci je možno pro tento účel spis i zapůjčit. Jinou osobou ve smyslu § 65 odst. 1 tr. ř. však naopak není znalec, který vypracoval znalecký posudek předložený stranou za podmínek uvedených v § 110a tr. ř., protože podle věty druhé tohoto ustanovení orgán činný v trestním řízení umožní znalci, kterého některá ze stran požádala o znalecký posudek, nahlédnout do spisu. Tomuto znalci je třeba vždy nahlédnutí do spisu umožnit.[36]

Konečně, specifickou otázkou ve vztahu k okruhu jiných osob dle § 65 odst. 1 tr. ř. je zařazení osoby **oznamovatele, který není zároveň poškozeným** (tj. v procesním slova smyslu - srov. § 43 a § 158 odst. 1 a 3 tr. ř.). Doktrína dovozuje, že dle povahy věci a okolností případu lze i těmto osobám přiznat postavení jiných osob.[37] Starší judikatura Ústavního soudu dovozovala, že vzhledem k tomu, že oznamovatel nespadá do zákonem výslovně vymezeného okruhu osob oprávněných nahlížet do spisu, nelze ustanovení § 65 odst. 1 tr. ř. vykládat natolik široce, že by osoba oznamovatele mohla být do okruhu jiných osob zařazena, ani když se cítila být trestným činem poškozena.[38] Pozdější rozhodnutí však uvedený názor značně modifikovala, když z nich vyplývá, že není možné považovat za náležité odůvodnění pro odepření nahlížení do spisu pouze to, že daná osoba není poškozenou osobou ve smyslu trestního řádu.[39] Proto je nutno uvážit, že ačkoliv daná osoba (oznamovatel) nemusí být považována z poškozenou z hlediska trestněprávního[40], zcela jistě může být poškozeným ve smyslu práva občanského (např. z titulu bezdůvodného obohacení) a bude mít právo domáhat se náhrady škody (či jiného plnění) před soudem v občanském soudním řízení. Ne vždy však

bude takové uplatňování práva možné bez toho, aniž by bylo takové osobě umožněno nahlédnout nejprve do trestního spisu. I přesto, jak shora uvedeno, že judikatura dovozuje, že je-li obsah trestního spisu potřeba k uplatnění práv v jiném soudním řízení, nic nebrání soudu, aby byl pro účely takového jiného řízení zčásti anebo jako celek vyžádán soudem, za určitých okolností je nutné (ze strany budoucího žalobce/navrhovatele) znát informace z trestního spisu, aby mohl být návrh na zahájení řízení pro vymožení občanskoprávního nároku řádně podán a nebyl odmítnut.

Příkladem může být situace, kdy byl oznamovatel zjevně poškozen jednáním osoby, jejíž skutečnou totožnost nezná, avšak která byla ztotožněna v rámci vyšetřování policejním orgánem. Za předpokladu, že bude vyšetřování pokračovat v předsoudním stadiu trestního řízení a policejní orgán posoudí (byť dočasně) postavení oznamovatele tak, že tento není ve smyslu trestního řádu osobou poškozenou, nezbývá oznamovateli (typické též v souladu s poučením, kterého se mu ze strany policejního orgánu dostane), než uplatňovat svůj nárok v občanském soudním řízení. V takovém případě je však nemyslitelné, aby oznamovatel v rámci občanského soudního řízení podával návrh na zahájení řízení bez toho, aniž by znal totožnost žalovaného (v rámci trestního řízení typicky toliko podezřelého), tj. účastníka řízení (srov. § 90 o.s.ř.). Jak totiž uzavírá ust. § 79 odst. 1 o.s.ř.: *„Řízení se zahajuje na návrh. Návrh musí kromě obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) obsahovat jméno, příjmení, bydliště účastníků, popřípadě rodná čísla nebo identifikační čísla účastníků (...).“* Ust. § 43 odst. 1 věta první o.s.ř. k tomu dále uvádí, že *„[P]ředseda senátu usnesením vyzve účastníka, aby bylo opraveno nebo doplněno podání, které neobsahuje všechny stanovené náležitosti nebo které je nesrozumitelné nebo neurčité.“* Ust. § 43 odst. 2 o.s.ř. pak stanoví důsledek toho, kdy navrhovatel (žalobce, kterým by zde byl Poškozený) neopraví či nedoplní podání (návrh na zahájení řízení) o zákonem vyžadované náležitosti, když uzavírá: *„Není-li přes výzvu předsedy senátu podání řádně opraveno nebo doplněno a v řízení nelze pro tento nedostatek pokračovat, soud usnesením podání, kterým se zahajuje řízení, odmítne. K ostatním podáním soud nepřihlíží, dokud nebudou řádně opravena nebo doplněna. (...).“*

Je proto zjevné, že příslušný orgán činný v trestním řízení musí vždy pečlivě zvažovat, zdali tím, že neumožní oznamovateli nahlížet do spisu, neznamená zároveň řádné uplatnění jeho práv v případech, kdy není cestou jednání soudu směřující k vyžádání trestního spisu.

Závěr

Jak je patrné, do skupiny „jiných osob“ dle § 65 odst. 1 věta poslední tr. ř. spadá celá řada oprávněných subjektů odlišných od těch, které citované ustanovení výslovně zmiňuje. V některých případech se rozhodovací praxe a odborná literatura konstantě shodují na tom, že určitý okruh osob je (či není) jinou osobou, v jiných situacích je nutno odpověď poměrně složitě dovozovat. Dle našeho názoru by však měla být možnost nahlížení do spisu (při ochraně jinak obecně přijímané zásady neveřejnosti přípravného řízení, zachování hodnoty důkazů a obecně postupu proti maření vyšetřování) spíše více otevřená, aby jednak nedocházelo k narušování možností obhajoby, a též ke schopnosti řádně uplatňovat svá práva.

Luděk Tichý,
Paralegal

Mgr. Jan Pravda,
advokátní koncipient

[Sedláček, Vaca & spol., advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Dlouhá 705/16,
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 779 970
e-mail: info@ak-sv.cz

-
- [1] K problematice odepření práva nahlížet do spisu srov. např. in Horká, N.: Odepření práva nahlédnout do spisu v rámci přípravného řízení. 29.10.2015, k dispozici >>> [zde](#).
- [2] Srov. např. nález Ústavního soudu ČR ze dne 23.01.2001, sp. zn. IV. ÚS 472/2000.
- [3] Srov. usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 26.09.2006, sp. zn. II. ÚS 597/06.
- [4] Kandalec, P. Práva obviněného na nahlížení do spisu - časový a věcný rozsah. Bulletin advokacie, roč. 2018, č. 1-2, s. 39.
- [5] Srov. bod č. 77, Rozsudek senátu ESLP Toth proti Rakousku ze dne 12. 12. 1991, stížnost č. 11894/85.
- [6] Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2005, sp. zn. 4 Tz 7/2005, R 58/2005 tr.
- [7] Srov. např. usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 26.07.2005, sp. zn. I. ÚS 54/05.
- [8] Srov. Šámal, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 704.
- [9] Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 04.10.2011, č.j. 2 As 93/2011-79. K uvedenému je však třeba též doplnit, že právní úprava institutu nahlížení do spisu zakotvená v trestním řádu je zvláštní právní úpravou ve vztahu k obecnější úpravě zákona č. [106/1999](#) Sb., o svobodném přístupu k informacím, a nejedná se tedy o poskytování dílčích informací obsažených ve spise - srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27.01.2004, sp. zn. 5 A 158/2001.
- [10] Shodně je třeba poukázat na další rozhodovací praxi správních soudů. Tak například z rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 1.12.2010, č.j. 1 As 44/2010 - 103, se podává, že: „Ustanovení § 65 trestního řádu ve spojení s § 2 odst. 3 informačního zákona vylučuje aplikaci posléze uvedeného zákona v situaci, kdy se určitá osoba domáhá nahlédnutí do trestního spisu. Nahlédnout do trestního spisu lze toliko v režimu § 65 trestního řádu, nikoliv v režimu informačního zákona.“ Obdobně konstatoval Krajský soud v Ostravě v rozhodnutí ze dne 6.3.2014, č.j. 22 A 220/2011-29, jehož právní věta zní: „Žádost o nahlížení do spisu, nikoli o poskytnutí konkrétní informace ze spisu, neodpovídá podmínkám, za nichž zákon č. [106/1999](#) Sb., o svobodném přístupu k informacím, upravuje právo svobodného přístupu k informacím. Na tomto závěru nemění nic skutečnost, že povinný subjekt může dle okolností případu poskytnout informaci umožněním nahlédnout do spisu.“ Konečně, Městský soud v Praze v rozsudku ze dne 24.11.2015, č.j. 5 Af 17/2011 - 34, uzavřel: „Z výše uvedeného jednoznačně vyplývá, že správní orgány žalobcovu žádost o nahlédnutí do trestního spisu, podanou podle informačního zákona, posoudily po právní stránce zcela v souladu se zákonem a výše uvedenou ustálenou judikaturou správních soudů. Správní orgány se nejprve zabývaly žádostí žalobce ve vztahu k informačnímu zákonu a správně zaujaly názor, že

nejsou oprávněny poskytnout žalobci požadované informace, tj. nahlédnutí do trestního spisu, v souladu s informačním zákonem, neboť se nejedná o poskytnutí konkrétní informace z předmětného spisu. Taktéž správně poukázaly na nezbytnost postupu žalobce dle zvláštního zákona, a to trestního řádu, konkrétně dle ust. § 65 trestního řádu, v němž je komplexně obsažena úprava nahlížení do spisu v trestním řízení (...).“

[11] Právo nahlížet do spisu podle trestního řádu. 8.10.2002. K dispozici >>> [zde](#).

[12] Srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 09.07.2018, sp. zn. II. ÚS 2061/18 - 1.

[13] Usnesení Ústavního soudu ze dne 14.07.2011, sp. zn. I. ÚS 1200/11, dále usnesení Ústavního soudu ze dne 20.06.2013, sp. zn. I. ÚS 9220/13, a též usnesení Ústavního soudu ze dne 23.06.2004, sp. zn. III. ÚS 311/04. Jak též výslovně dovodil Ústavní soud v usnesení ze dne 16.06.2005, sp. zn. III. ÚS 182/05: „Jinými slovy, v případě odepření možnosti stěžovatele nahlédnout do spisu šlo v posuzované věci o procesní a vyšetřovací taktiku, již orgánům činných v trestním řízení za tehdejší situace nelze upírat.“

[14] Srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 26.06.2014, sp. zn. III. ÚS 1616/14.

[15] Srov. též Chromý, J., Růžička, M.: Vymezení jiných osob oprávněných nahlížet do spisů v přípravném řízení, pokud takové oprávnění odůvodňují potřebou uplatnění svých práv podle § 65 odst. 1, poslední věty, trestního řádu. Státní zastupitelství, roč. 2012, č. 3, str. 36.

[16] Srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 05.09.2007, sp. zn. II. ÚS 2126/07 - 1.

[17] Srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 26.06.2014, sp. zn. III. ÚS 1616/14.

[18] Srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 11.12.2018, sp. zn. IV. ÚS 614/18.

[19] V podrobnostech např. náleží Ústavního soudu ze dne 06.03.2014, sp. zn. III. ÚS 1956/13.

[20] Srov. Vantuch, P.: K oprávnění poškozeného nahlížet do spisů ve stadiu postupu před zahájením trestního stíhání. Trestněprávní revue, roč. 2005, č. 6, s. 144.

[21] Srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 06.03.2014, sp. zn. III. ÚS 1956/13, náleží Ústavního soudu ze dne 21.03.2017, sp. zn. IV. ÚS 3526/16 - 1, nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 11.12.2018, sp. zn. IV. ÚS 614/18.

[22] Srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 06.03.2014, sp. zn. III. ÚS 1956/13.

[23] Ve vztahu k zákonnému zástupci a obhájci mladistvého srov. též stanovisko kolegia Nejvyššího soudu ze dne 02.01.1981, sp. zn. Tpj 38/81 [pozn.: vydané před účinností zákona č. [218/2003](#) Sb.].

[24] Srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 07.10.2010, sp. zn. IV. ÚS 2487/10 - 1, či dále přiměřeně též náleží Ústavního soudu ze dne 12.07.2006, sp. zn. IV. ÚS 202/05.

[25] Srov. např. Šámal, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 706.

[26] Tamtéž, dále shodně srov. Právo nahlížet do spisu podle trestního řádu. 8.10.2002. K dispozici >>> [zde](#).

[27] Srov. např. Šámal, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 706.

Shodně též Chromý, J., Růžička, M.: Vymezení jiných osob oprávněných nahlížet do spisů v přípravném řízení, pokud takové oprávnění odůvodňují potřebou uplatnění svých práv podle § 65 odst. 1, poslední věty, trestního řádu. Státní zastupitelství, roč. 2012, č. 3, str. 36

[28] Z judikatury srov. přiměřeně usnesení Ústavního soudu ze dne 30.11.2017, sp. zn. IV. ÚS 434/17 - 1, či dále usnesení Ústavního soudu ze dne 09.10.2007, sp. zn. I. ÚS 105/07 - 2.

[29] Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 06.03.2014, sp. zn. III. ÚS 1956/13.

[30] Srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 11.12.2018, sp. zn. IV. ÚS 614/18 či náleží Ústavního soudu ze dne 06.03.2014, sp. zn. III. ÚS 1956/13. Shodně též Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 25.06.2015, sp. zn. 1 SL 716/2015, poř. č. 2/2015.

[31] Srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 05.09.2007, sp. zn. II. ÚS 2126/07 - 1.

[32] Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 21.03.2017, sp. zn. IV. ÚS 3526/16 - 1.

[33] Např. § 7 odst. 4 zákona č. [257/2000](#) Sb., § 138 odst. 1 písm. f) zákona č. [412/2005](#) Sb. apod.

[34] Určující bude druh konkrétní činnosti orgánu veřejné moci, aby mohl v určitých vztazích vystupovat jako soukromoprávní subjekt. K tomu srov. náleží Ústavního soudu ze dne 01. 12. 1998, sp. zn. I. ÚS 41/1998.

[35] Srov. též Chromý, J., Růžička, M.: Vymezení jiných osob oprávněných nahlížet do spisů v

přípravném řízení, pokud takové oprávnění odůvodňují potřebou uplatnění svých práv podle § 65 odst. 1, poslední věty, trestního řádu. Státní zastupitelství, roč. 2012, č. 3, str. 36.

[36] Šámal, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 706.

[37] Šámal, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 706.

[38] Srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 01.10.2003, sp. zn. IV. ÚS 46/03.

[39] Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 02.03.2015, sp. zn. I. ÚS 1565/14.

[40] Byť je zřejmé, že

dle ust. § 43 odst. 1 trestního řádu se poškozeným rozumí ten, komu byla trestným činem způsobena (mimo jiné) majetková škoda, tedy taková škoda (újma, která nastala v majetkové sféře poškozeného), která je vyjádřitelná v penězích (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 30.11.1965, sp. zn. 1 Tz 85/65 [R 15/1966 tr.], dále např. stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 18.11.1970, sp. zn. Cpj 87/70 [R 55/1971 tr.], či např. Šámal, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 511).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)